26/01/2021

ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΑΛΕΒΗ: Εκεί που συρρέουν χιλιάδες

/ Ιερές Μονές

Η ιερά μονή Κοίμησης της Θεοτόκου ή Μαλεβή μαζί με την μονή Λουκούς και την Έλωνα είναι ένα από τα τρία πιο φημισμένα μοναστήρια της Κυνουρίας. Είναι κτισμένη στις πλαγιές του Πάρνωνα σε υψόμετρο 920 μέτρων. Το βουνό του Πάρνωνα ονομάστηκε *«Δεύτερο Άγιο Όρος»* ή *«Άγιον Όρος της Νότιας Ελλάδας»*, γιατί σε αυτό μετοίκισαν επί Κωνσταντίνου Πωγωνάτου (668-685) εκχριστιανισθέντες κάτοικοι από τον Άθω, αλλά και γιατί κανένα άλλο ελληνικό βουνό δεν παρουσιάζει τόσο μεγάλη συγκέντρωση μοναστηριών.

Η μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου βρίσκεται σε μια πλαγιά γεμάτη έλατα, στο Ξεροκάμπι των Αγιοπετριτών, στην περιοχή του Αγίου Πέτρου και σε απόσταση 8 χιλιομέτρωναπό την κωμόπολη.

Απέχει από την Τρίπολη 47 χλμ. και από το Άστρος 30 χλμ.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Η μονή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου οφείλει την ονομασία της στην ψηλότερη κορυφή του Πάρνωνα, που είναι γνωστή ως «Μαλεβός», επειδή το μοναστήρι ήταν παλαιότερα κτισμένο στην τοποθεσία «Κανάλοι», κοντά στην κορυφή του Μαλεβού. Έτσι η «Παναγία του Μαλεβού» έγινε σιγά-σιγά η «Παναγία η Μαλεβή» ή απλά «Μαλεβή». Για την ετυμολογική προέλευση της λέξης «Μαλεβός» υπάρχουν πολλές απόψεις. Άλλες υποστηρίζουν τη σλαβική και άλλες την αλβανική καταγωγή της. Στη σλαβική γλώσσα υπάρχει η λέξη male = βουνό και η κατάληξη –εβος, -οβος χρησιμοποιείται ως δηλωτικό τόπου. Μερικοί ακόμη τη συσχετίζουν με το «Μαλέας, Μαλεός, ή Μαλεάτας Πάν». Ο Μ. Δέφνερ αναφέρει ότι η ρίζα «Μαλ» σημαίνει «βουνό». Στον Ησύχιο «μάλα» σημαίνει «βούνισμα» και «μάλεοι», «όρειοι». «Μάλι» σημαίνει «βουνό» και στην αλβανική. Και σύμφωνα πάλι με τον Δέφνερ το όνομα «Μαλεβός» δεν είναι σλαβικό, αλλά προήλθε από το αρχαίο «Μαλεός».

Σχετικά δε με το τοπωνύμιο «Αυγό», αναφέρεται ότι αυτό είναι πολύ συχνό στον ελληνικό χώρο και δίνεται σε γυμνές βουνοκορφές, σε γυμνά οξυκόρυφα νησιά, αλλά και σε γυμνό χωράφι (Μάνη). Στη Βόρειο Ήπειρο έλεγαν «Βε» (=αυγό) τη γυμνή κορφή. Το «μαλεβέ» σημαίνει γυμνή κορφή σαν αυγό. «Μαλεβό», εκτός από τον Πάρνωνα, λένε και το Αρτεμίσιο στην Αργολίδα.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αρχικά η μονή ήταν κτισμένη ψηλά, στη θέση «Πουρνάρια», κοντά σε πηγή όπου ακόμα υπάρχουν ερείπια. Η θέση αυτή εγκαταλείφθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα. Σύμφωνα όμως με τις αγιοπετρίτικες παραδόσεις, η πρώτη εγκατάσταση της μονής έγινε σε μια άλλη τοποθεσία, στους «Κανάλους» (ονομασία που προέρχεται από τα κανάλια των νερών που είχαν φτιάξει εκεί οι τσοπάνηδες για να πίνουν τα γιδοπρόβατά τους), στην κορυφή του Μαλεβού.

Από τους Κανάλους οι μοναχοί της πρώτης μονής έφυγαν, γιατί δεν μπόρεσαν να αντέξουν το πολύ κρύο. Τον χειμώνα, το μοναστήρι αποκλειόταν μήνες ολόκληρους από τον γύρω κόσμο και οι μοναστές της υπέφεραν από την πείνα. Και μια χρονιά πέθαναν όλοι οι μονάζοντες. Ο τελευταίος από αυτούς, βλέποντας το μοιραίο τέλος του, άφησε ένα σημείωμα που κατέληγε: *«….Αποθνήσκω εν μέσω της βοής των ελάτων…»*. Από τότε οι συνεχιστές της μοναστικής παραδόσεως αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το μοναστήρι των Κανάλων και να χτίσουν άλλο πιο χαμηλά.

Η ίδια παράδοση κράτησε μια ιστορία δραματική για ένα νέο άνθρωπο, που μισοπεθαμένο από το κρύο τον περιποιήθηκαν οι καλόγεροι της πρώτης Μαλεβής και τον συνέφεραν. Αυτός ομολόγησε πως ήταν αμαρτωλός, πως τον έλεγαν Γιώργη και πως ήθελε να μείνει στη μονή. Έγινε δόκιμος και τον χειμώνα αρνήθηκε να κατεβεί μαζί με τους άλλους στο χειμαδιό της Μαλεβής. Τον βρήκαν, όταν επέστρεψαν, πεθαμένο από την παγωνιά.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ

Αν αποδεχτούμε ότι η χρονολογία ιδρύσεως της μονής Μαλεβής ταυτίζεται με την ίδρυση των άλλων κοντινών μοναστηριών, πρέπει να την τοποθετήσουμε χρονολογικά τουλάχιστον στο 1000 (αρχές 11^{ου} αιώνα). Για την παλαιότερη ιστορία της μονής και την πρώτη ανοικοδόμησή της δεν έχουμε καμία ιστορική μαρτυρία, παρά μόνο τον θρύλο και την παράδοση για την διάλυσή της. Η πιο παλιά χρονολογία στην ιστορία της Μαλεβής είναι αυτή που αναγράφει ο Κοφινιώτης, χωρίς να την τεκμηριώνει: το έτος 717. Την ίδια αναφέρει και ο Δαλέζιος.

Η σημερινή μονή ιδρύθηκε το 1116 από τον ιερομόναχο Ιωσήφ Καρατζά, όπως μαρτυρείται από σχετική επιγραφή: *«Ανηγέρθη εκ βάθρων…διά κόπων και μόχθων πολλών των οσιοτάτων ιερομονάχων και Ιωσήφ Καρατζά ηγουμένου, από χωρίον Σίταινα -1116».* Χρονολογική ένδειξη υπάρχει και στην επαργυρωμένη εικόνα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, η οποία φέρει την τρίτη σε αρχαιότητα χρονολογία: 1362, ενώ για τα επόμενα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της πρώτης Τουρκοκρατίας δεν υπάρχουν μαρτυρίες για τη μονή. Επισημότερη μνεία της Μαλεβής υπάρχει σε χρυσόβουλλο του Ανδρόνικου Παλαιολόγου προς τη μονή Θεοτόκου του Βροντοχίου του Μυστρά του έτους 1320, το οποίο αναφέρεται σε κτήσεις της βασιλικής αυτής μονής, που περιήλθαν στον ηγούμενο Παχώμιο.

Κλιματολογικοί λόγοι επέβαλαν την εγκατάλειψη του αρχικού μοναστηριού, όπως άλλωστε συνέβη και σε άλλες μονές (π.χ. μονή Φιλοσόφου Δημητσάνας και Αγίων

Τεσσαράκοντα Λακωνίας). Η μετακίνηση αυτή της μονής πρέπει να τοποθετηθεί χρονολογικά στις αρχές του 17ου αιώνα. Οι μοναχοί φρόντισαν η νέα θέση της μονής να μην βρίσκεται εκτός περιπτύξεως του Πάρνωνα. Βέβαια δεν αποκλείεται στη σημερινή θέση της μονής να λειτουργούσε το εγγύτερο μετόχι της και το 1616 να είναι το έτος ανεγέρσεως του ναού του. Στο μετόχι οι μοναχοί είχαν την ευχέρεια, λόγω του ψύχους, να κατεβαίνουν, ώσπου με νέα κτίσματα σιγά-σιγά το μετέβαλαν σε νέα μονή σε αντικατάσταση της παλαιάς. Άλλο μετόχι κατείχε η μονή σε θέση όχι μακρινή, κοντά στο χωριό Πλάτανος, όπου αργότερα συστήθηκε η νέα μονή της Σέλας. Για την σύσταση του μετοχίου αυτού και την ίδρυση ναού έλαβαν οι Μαλεβίτες μοναχοί άδεια από τις τουρκικές αρχές το 1017, έτος Εγίρας, που αντιστοιχεί στο έτος 1609.

Στην παλαιά μονή, που ήταν ανδρώα, μόνασαν για μικρότερο ή μεγαλύτερο διάστημα σπουδαίοι άνδρες. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει ο Άγιος Νείλος ο Μυροβλήτης, ο οποίος καταγόταν από το χωριό Άγιος Πέτρος, εκάρη μοναχός στη Μαλεβή το έτος 1616, ασκήτευσε επί 15 χρόνια στη θέση Πουρνάρια, πιο πάνω από τη μονή και κατόπιν αναχώρησε για το Άγιο Όρος, όπου σε ηλικία μόλις 50 ετών «εκοιμήθη εν Κυρίω» (12 Νοεμβρίου 1651). Ετάφη στο σπήλαιο όπου ασκήτευσε και όπου ανέβλυσε μύρο. Στο σπήλαιο, στη θέση Πουρνάρια, η αδελφότητα της μονής ανήγειρε προς τιμήν του παρεκκλήσιο. Στις μονές του Μαλεβού ασκήτευσαν επίσης και αγίασαν ο Γεώργιος ο εν Μαλεώ, ο Λεωνίδας και οι Ζάκχος και Βάκχος.

Κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας η μονή της Μαλεβής ευημερούσε. Την εικόνα της ενετικής κατακτήσεως δίνει ο ηγούμενος Μαγνέντιος με γραπτή αναφορά του προς την εξουσία με την ημερομηνία 12 Σεπτεμβρίου 1696, χαρακτηρίζοντας το μοναστήρι ως *«κείμενο στην περιοχή Αναπλίου στα μέρη της Τζακωνίας»*. Το μοναστήρι, που είχε σαφή διαμόρφωση, ήταν περιτοιχισμένο με μάνδρα, είχε 7 κελλιά καλογήρων και 3 «σπίτια», δηλαδή μαγειρείο, τράπεζα και χώρους για ζώα. Οι μοναχοί ανέρχονταν σε οκτώ. Έξω από τη μονή υπήρχε αμπέλι 30 στρεμμάτων, ενώ γύρω από το μοναστήρι υπήρχαν τρία παρεκκλήσια. Επίσης, διέθετε μετόχια στο Ξεροκάμπι, στον Ραγκαβά, στον Άγιο Πέτρο, στον Πλάτανο, στον «Τζακώνικο αιγιαλό», στον Κάμπο και στις Ρουσιές, στην περιοχή του Μυστρά, στο χωριό Ποταμιά και στην περιοχή του αιγιαλού του Αγίου Ιωάννη. Οι μοναχοί επεξηγούν ότι απέκτησε η μονή την περιουσία αυτή από αφιερώσεις χριστιανών *«από το παλαιόν, διά ψυχικήν τους σωτηρίαν»* και για να δικαιολογήσει ο Μαγνέντιος ότι δεν υπήρχαν τίτλοι ιδιοκτησίας, ισχυρίζεται ότι κάηκαν όλα τα «χαρτιά» επί Τουρκοκρατίας, μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και την εγκατάσταση των Τούρκων σε ολόκληρη την Πελοπόννησο.

Σημαντικός σταθμός στην ιστορία της Μαλεβής υπήρξε το κλεφταρματολικό

επεισόδιο που έλαβε χώρα στο μοναστήρι το 1786. Μόλις είχαν ησυχάσει τα πράγματα μετά την αποτυχία της επαναστάσεως του Ορλώφ το 1770 και των αλβανικών βιαιοπραγιών της δεκαετίας που ακολούθησε, η μονή της Μαλεβής παρείχε ευκολία σε κλεφταρματολικά σώματα αντίστασης για ανεφοδιασμό, όπως του Ζαχαριά από τη λακωνική Μπαρμπίτσα και του Θανάση Καράμπελα από τα Βέρβενα. Το αιματηρό επεισόδιο του 1786 είχε ως αποτέλεσμα την εξόντωση του τουρκικού στρατιωτικού σώματος, με τίμημα όμως τα αντίποινα εις βάρος της μονής. Πρωταγωνιστής στην πρώτη φάση υπήρξε ο Ζαχαριάς, ο οποίος είχε φονεύσει επιφανή Τούρκο, τον Λουμάνη, γιατί φερόταν σκληρά και πιεστικά προς τους χριστιανούς της περιοχής του Αγίου Πέτρου. Σε καταδίωξη του Ζαχαριά κινήθηκε τουρκικό απόσπασμα και τον εντόπισε πολύ κοντά στη μονή, στη θέση Ταρμίρι, όπου συμπολεμούσαν με τον αρχικλέφτη Μπαρμπιτσιώτη ο Θανάσης Καράμπελας και μοναχοί της Μαλεβής.

Μετά τη νίκη όμως οι Τούρκοι αντεκδικήθηκαν. Σκότωσαν μοναχούς και έκαψαν το μοναστήρι στις 8 Μαΐου 1786. Το 1791 η μονή βρίσκεται και πάλι σε λειτουργία, παρά την όλη καταστροφή και το 1792 εισέρχεται σε αυτήν ο Καλλίνικος Τσαμούρης επί την ηγουμενία του οποίου σημειώθηκε ακμή. Ο Τσαμούρης, ο οποίος καταγόταν από τον Άγιο Πέτρο, υπήρξε στέλεχος της Φιλικής Εταιρείας και είχε μετατρέψει το μοναστήρι σε πραγματικό νοσοκομείο. Εδώ μάλιστα φιλοξενήθηκε για ανάρρωση από φυματίωση ο πρίγκιπας Δημήτριος Υψηλάντης.

Κατά τα επόμενα κρίσιμα χρόνια, πριν και κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επαναστάσεως, η μονή προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες στους δεινοπαθούντες κατοίκους της περιοχής και στους αγωνιστές, ενώ η λειτουργία «κρυφού σχολειού» αποτέλεσε τη μοναδική διέξοδο για να μάθουν τα ελληνόπουλα γράμματα. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, που χρησιμοποιούσε τη Μαλεβή ως στρατηγείο και ενίοτε ως νοσοκομείο, είχε μάλιστα ασφαλίσει στη μονή την οικογένειά του, όταν οι μισές ελληνικές δυνάμεις αποσύρθηκαν στον Άγιο Πέτρο. Τον ίδιο χρόνο η Μαλεβή πυρπολείται από τον Ιμπραήμ. Όμως και πάλι αναγεννήθηκε εκ της τέφρας, καθώς εξακολουθούσε να διαθέτει και μοναχούς και αρκετά κτήματα (μετόχι του Αγίου Χαραλάμπους στο Καρακοβούνι, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Σέλας κοινότητος Πλατάνου, του αγίου Γεωργίου).

Μια σημαντική έκθεση της μονής προς τον έπαρχο της Κυνουρίας με χρονολογία 29 Ιουλίου 1833 δίνει λεπτομερή περιγραφή των κτηρίων, των κτημάτων, των ζώων και των μετοχιών της. Αρχίζει με τον ορισμό της θέσης του μοναστηριού και την ονομασία του από τον Μαλεβό και πληροφορεί ότι είναι ενοριακό, με άγνωστη την χρονολογία ίδρυσής του. Σύμφωνα με την έκθεση λοιπόν ο ναός της μονής έχει κτητορική επιγραφή του 1616. Μετά την πυρπόληση από τον Ιμπραήμ

επισκευάστηκαν 14 κελλιά (οικίσκοι), αλλά το μαγειρείο, οι αποθήκες και τρία άλλα κτήρια προς ανατολικά βρίσκονται σε άσχημη κατάσταση. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: *«η εκκλησία εμπρισθείσα μολονότι θολωτή»* επισκευάστηκε με τάξη: τέμπλο σκαλιστό, εικόνες στασίδια, κ.ά. Έχει λείψανα, που δεν περιφέρονται όμως από τους μοναχούς της. Τα κτήματά της ανάμεσα στον Άγιο Πέτρο, στο Καστρί και στο Καρακοβούνι είναι 390 στρ. χωράφια, 86 στρ. αμπέλια, 1249 ελιές ήμερες, 350 ζώα. Διαθέτει μετόχια στο Καρακοβούνι, με οίκημα ένα ανώγειο θολωτό, αποθήκη λαδιού, αχυρώνα, ένα σταύλο και δύο αποθήκες, επιδιορθωμένα από τον Ιμπραήμ. Ακόμη έχει στην κατοχή της ένα λινό στη θέση Αζούρη και στον ίδιο κάμπο δύο μανδριά. Επίσης, ένα νερόμυλο στο Ραγκανά, κ.ά. Δεν αναφέρεται ωστόσο το μετόχι της Σέλας. Το 1834 το προσωπικό της Μαλεβής αποτελείται από 13 άτομα με ηγούμενο τον Ανανία Τερζάκη και το 1858 η Μαλεβή χαρακτηρίζεται ακόμη «ωργανισμένη».

Με τον καιρό όμως η μονή άρχισε να παρακμάζει σε σημείο τέτοιο, που τη δεκαετία του 1940 έφθασε στα όρια της διαλύσεως, εξαιτίας της ελλείψεως μοναχών και της καταστροφής αρκετών κτηριακών εγκαταστάσεων από βομβαρδισμό των Γερμανών, επειδή οι αντάρτες είχαν μετατρέψει τη μονή σε νοσοκομείο.

Το 1949 με βασιλικό διάταγμα η μονή μετατρέπεται από ανδρώα σε γυναικεία και έκτοτε ακμάζει ανανεωμένη και ανερχόμενη στη κοινή συνείδηση ως μονή καλά οργανωμένη, με τακτική λειτουργία και μέσα στους τύπους της παράδοσης. Στις 20 Ιουλίου 1949, η ηγουμένη Ανθούσα με δύο μοναχές, που προέρχονταν από τη μονή της Επάνω Χρέπας, εγκαθίστανται στο ερειπωμένο μοναστήρι και έκτοτε άρχισε αγώνας για την αναστήλωση και ανακαίνιση όσων κτισμάτων ήταν δυνατόν να διατηρηθούν. Καθολικό, ηγουμενείο, ξενώνες, τράπεζα, μαγειρείο, αύλειος χώρος, κ.ά. απέκτησαν νέα όψη και ευπρεπίστηκαν με τον μόχθο των μοναζουσών που διαρκώς αυξάνονταν, τη μέριμνα των ηγουμενισσών Ανθούσας, Αγνής και ιδίως της Παρθενίας Γιόβα και την ευλογία των μητροπολιτών Προκοπίου, Γερμανού και Θεοκλήτου.

Το 1968 ανηγέρθη παρεκκλήσιο προς τιμήν του αγίου Νείλου και τοποθετήθηκαν τίμια λείψανά του, που μεταφέρθηκαν από το Άγιο Όρος. Το 1973 ηλεκτροδοτήθηκε η μονή, τοιχογραφήθηκε το καθολικό, κατασκευάστηκε υδραγωγείο (από το Γκαγκάδι ως τη Μαλεβή), αναστηλώθηκε το μετόχι του Αγίου Χαραλάμπους στο Κορακοβούνι και εκχερσώθηκαν τα εγκαταλειμμένα κτήματα που έγιναν καλλιεργήσιμα. Το 1993 αποπερατώθηκε τρισυπόστατος ναός, που εγκαινιάστηκε επίσημα την Κυριακή 14 Ιουλίου 1996 από τον μητροπολίτη Μαντινείας και Κυνουρίας Αλέξανδρο, ενώ γιορτάσθηκαν και τα 880 χρόνια από

την ίδρυση της Ιεράς Μονής.

Σήμερα, το προσωπικό της μονής αποτελείται από δέκα μοναχές με ηγουμένη την Παρθενία Γιόβα. Δεν έχει πια μεγάλη περιουσία, εκτός από λίγα κτήματα. Διατηρεί και το μετόχι του Αγίου Χαραλάμπους στο Καρακοβούνι. Ωστόσο, η φιλοπονία των μοναχών -με τη βοήθεια και των δωρεών- διατηρεί το μοναστήρι σε άνθηση και διαρκή ανακαίνιση.

Η Μαλεβή είναι ένα από τα πιο πολυσύχναστα μοναστήρια του Μοριά. Χιλιάδες προσκυνητές συρρέουν από όλα τα σημεία της Ελλάδος και του εξωτερικού για να ασπαστούν τη μυροβλύζουσα και θαυματουργή εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου, η οποία μεταφέρθηκε από το Άγιο Όρος τον $10^{ο}$ αιώνα και κατά την παράδοση αποδίδεται στον ευαγγελιστή Λουκά. Στη μονή λειτουργεί έκθεση ειδών χειροτεχνίας και ευλαβείας, καθώς και ξενώνας κατά τους θερινούς μήνες.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

1. Η μονή στην παλαιά και στη σύγχρονη μορφή της

Η μονή αποτελεί ένα τεράστιο οικοδομικό συγκρότημα που περικλείεται από τετράπλευρο περίβολο. Η κύρια είσοδος του μοναστηριού βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του περιβόλου, που σχηματίζεται από τα οικήματά της. Πάνω από το διαβατικό κτίστηκε το 1967 ένα παρεκκλήσιο, αφιερωμένο στον Άγιο Νείλο, τοπικό άγιο, που καταγόταν από τον Άγιο Πέτρο. Ονομαζόταν Νικόλαος Τερζάκης και ήταν ανηψιός του ιερομόναχου της Μαλεβής, Μακαρίου.

Τα κελλιά της μονής είναι διώροφα, με καμάρες στους εξώστες και αρκετά αλλοιωμένα από μεταγενέστερες επεμβάσεις. Οι στέγες είναι κτισμένες με κεραμίδια γαλλικού τύπου, ενώ τσιμέντο και σίδερα έχουν αντικαταστήσει το ξύλο και την πέτρα. Παλαιότερα τα οικήματα των κελλιών ήταν γραφικά και ημιτριώροφα. Στον επάνω όροφο, ένα χαγιάτι σκεπασμένο με κάγκελα ξύλινα είχε θέα προς την αυλή. Ο δεύτερος όροφος είχε και αυτός χαγιάτι. Πέτρινη σκάλα οδηγούσε στον πρώτο όροφο, που το ισόγειό του με θόλους χρησίμευε για διαμερίσματα και αποθήκες. Τα παράθυρα και οι πόρτες του ήταν τοξωτές. Με τα σύγχρονα υλικά όμως έχει προδοθεί το παλιό αυτό πνεύμα των κτηρίων της Μαλεβής.

Με διαρκείς κατασκευές και προσθήκες ξενώνων απαρτίστηκαν πτέρυγες, οι οποίες στο σύνολό τους αποτελούν ένα τεράστιο συγκρότημα με σύγχρονες διατάξεις. Άφθονο νερό τρέχει από την πηγή, που βρίσκεται στην αυλή.

2. Παλαιό Καθολικό

Στο κέντρο της αυλής του μοναστηριού προβάλλει μεγαλοπρεπής ο παλαιότερος βυζαντινός λιθόκτιστος ναός της Παναγίας, που γιορτάζει την Απόδοσή της την 23 ^{η}Αυγούστου, στα «Νιάτα (νιάμερα) της Παναγίας», όπως λένε οι ντόπιοι τη γιορτή.

Ο ναός, που ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο, έχει υποστεί πολλές μετασκευές από μεταγενέστερες επεμβάσεις. Είναι κεραμοσκεπής και στο κέντρο του στηρίζεται ο οκτάπλευρος τρούλος πάνω σε τετράπλευρη βάση. Η τοιχοποιΐα του είναι απλή λιθοδομή, με επιμελημένα λαξευμένους λίθους και τσιμέντο στους αρμούς. Έχει ένα μονόλοβο κωδωνοστάσιο υψωμένο στη γωνία της δικλινούς στέγης του δυτικού τμήματος του σταυρού, ακριβώς πάνω από την θύρα εισόδου. Άλλη μια μικρότερη θύρα βρίσκεται στη νότια πλευρά και προς το Ιερό.

Φωτιστικά ανοίγματα του ναού αποτελούν τέσσερα τοξωτά επιμήκη παράθυρα στον τρούλο, δύο στις μακριές πλευρές (ένα σε κάθε μια) και η θυρίδα του ιερού στην ανατολική πλευρά.

Υπάρχει μια μαρτυρία της μορφής του ναού του 1935, σε ένα σχέδιο της ζωγράφου Λέλας Σταθοπούλου, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Αρκαδικός Τύπος». Στο σχέδιο φαινόταν όλος ο ναός ασβεστωμένος, εκτός από το καμπαναριό του. Διακρινόταν η λιθοδομή του, ενώ η βάση του ενσωματωνόταν στην κορυφή της στέγης της δυτικής πλευράς. Η στέγη ήταν καλυμμένη αντί με κεραμίδια –όπως σήμερα- με πλάκες σχιστολιθικές. Η κεντρική θύρα ήταν μικρών διαστάσεων, ξύλινη, τοξωτή και περιβαλλόταν από δύο παραστάδες και ανώφλι. Μπροστά της ανοιγόταν ένα πλακόστρωτο προαύλιο με πεζούλι που περιέβαλλε το ναό. Το προαύλιο αυτό έδινε στην εκκλησία ένα φιλικό και πρόσχαρο ύφος, επιμηκύνοντας συγχρόνως το σχήμα της. Τοξωτή επίσης ήταν και η άλλη θύρα, καθώς και τα δύο παράθυρα των μακριών πλευρών. Όλος μαζί ο παλιός ναός της Μαλεβής είχε μια ζεστασιά που δεν μπόρεσε -χωρίς αυτές τις λεπτομέρειες- να ξαναδώσει ο καινούριος. Το καθολικό εσωτερικά έχει αγιογραφηθεί τα τελευταία χρόνια.

3. Νεότερος ναός

Στα ανατολικά του αύλειου χώρου της μονής έχει ανεγερθεί πρόσφατα ένας νέος ναός βυζαντινού ρυθμού αφιερωμένος και αυτός στη Θεοτόκο, ο οποίος εγκαινιάστηκε το 1996. Ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο. Την πρόσοψή του δορυφορούν δύο λιθόκτιστα τριώροφα δίλοβα κωδωνοστάσια. Το 1994 ο ναός αγιογραφήθηκε από Αγιορείτες μοναχούς.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ – ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ – ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Στη μονή φυλάσσονται πολλές φορητές εικόνες, με εξέχουσα αυτήν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Φυλάσσονται επίσης τίμια λείψανα των αγίων Χαραλάμπους, Κοσμά, Τρύφωνος, Βασιλείου, Παντελεήμονος, Θεοδοσίου του Κοινοβιάρχου, Νείλου του Μυροβλήτου, κ.ά.

Η μονή διέθετε αρχικά αρκετά έγγραφα (99 οθωμανικά και 15 λατινικά, φράγκικα ή βενετσιάνικα), που αποδείκνυαν την κυριότητά της σε κτήματα. Σήμερα σώζονται συνολικά 103, μερικά από τα οποία δεν έχουν ακόμη αναγνωσθεί και μεταφραστεί.

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

Στην πρόσοψη του παλαιού καθολικού της μονής, προς τη νοτιοδυτική γωνία της δυτικής πλευράς, υπάρχει εντοιχισμένη πλάκα με την κτητορική επιγραφή (σε μεγαλογράμματη γραφή και πλήθος ανορθογραφιών), η οποία αναφέρει τα εξής:

ΑΝΕΓΕΡΘΗΚΕΝ ΕΚ ΒΑΘΡΟΝ Ο ΘΙΟC

Κ(ΑΙ) ΠΑΝCΕΠΤΟC ΝΑΟC ΟΥΤΩC ΤΗC

ΘΕΟΦΑΝΗΣ Ν ΘΕΩΜΗΤΟΡΟC ΤΗΣ ΕΠΟΝΩΜΑΖΟΜΕΝΗC

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟC ΜΑΛΕΒΗC ΔΙΑ ΚΟΠΩΝ Κ(ΑΙ) ΜΟΧΘΩΝ

1616 ΠΩΛΟΝ ΤΟΝ ΟCΗΟΤΑΤΟΝ ΥΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ

Κ(ΥΡΙΟ)Υ ΙΟΣΙΦ ΚΑΡΑΤΖΑ ΤΟΥ ΑΠΟ ΧΟ

ΡΗΟ σΗΤΕΝΑ 1 Ρ 1 6

Επίσης, σώζεται μια άλλη επιγραφή, σε μικρή πλάκα εντοιχισμένη δεξιά από την είσοδο της μονής, κάτω από το χαγιάτι, η οποία αναφέρει:

1 ω 3 7 (=1837)

Α β γ ο υ σ τ ο υ 99 (;29)

ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡ[ΕΩΣ]

ΚΡΟΝ. ΙΟΑΝΟΥ

ΜΟΝΑΧΟΥ (;)

Τέλος, σε βάση αρχαίας κολόνας ακόμη αναγράφεται:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ 1745

ΜΕΤΟΧΙΑ

1. Ο Άγιος Χαράλαμπος στο Κορακοβούνι

Νοτιοδυτικά της κορυφής του Μαλεβού, βορείως του χωριού Κορακοβούνι, σε απόσταση μόλις δύο χιλιομέτρων από αυτό, μέσα στον εύφορο κάμπο του Αγίου Αντρέα υπάρχει το μοναστήρι του Αγίου Χαραλάμπους, που αποτελεί μετόχι της Μαλεβής.

Το μετόχι με τα κτίριά του έμοιαζε σαν αγρόκτημα. Δεν θα είχε αλλάξει και πολύ από το 1833, σύμφωνα με την περιγραφή που δίνει ο ηγούμενος της Μαλεβής. Σήμερα έχει δύο διώροφα κτήρια, αποθήκες, στάβλους και υπόστεγα. Η εκκλησία του ανήκει στον τύπο της βασιλικής, με διαστάσεις 13,18 x 5,86 μέτρα, με μία ημικυκλική αψίδα και δίρριχτη στέγη. Τα ανοίγματά της (θύρα και παράθυρα) - ακόμη και του ιερού- ήταν τετράγωνα. Τα διώροφα όμως κτίρια του μετοχιού είναι πιο επιβλητικά με παραδοσιακή αρχιτεκτονική, με σκάλες και θόλους από κάτω. Τα δύο αυτά κτίρια με τις αποθήκες σχημάτιζαν ένα τετράπλευρο συγκρότημα με αυλή στη μέση. Στον πρώτο όροφο του κάθε κτιρίου υπάρχει από μια εντοιχισμένη πλάκα πάνω από τη θολωτή του πόρτα, που έβγαζε στον εξώστη του. Στο βόρειο κτίριο υπάρχει επιγραφή που αναφέρει τα εξής:

ΟΚΟΔΟΜΗΘΗ ΗΓΟΥΜΕ

ΝΕΥΟΝΤΟϹ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΖΑΡΑ

ΚΟΒΙΤΟΥ ϹΥΜΒΟΥΛΩΝ ΓΡΗΓΟ

ΡΙΟΥ ΠΣΑΡΑΚΗ ΓΑΒΡΙΗΛ Α

ΚΟΚΑΛΙΑΡΗ ΕΝ ΕΤΕΙ 1872

ΜΕΤΟΧΙΟΝ ΜΑΛΕΒΗϹ

Και στο δυτικό κτίριο των κελλιών υπάρχει μικρογράμματη επιγραφή:

Επι Χ…λ…λ νι$^{\alpha}$ καθηγουμενου

τυπικλην. ζωμουλης Δα

μιανού Μ. ωκοδομήθη ο νυν οίκος

της μονής υης υπεραγίας Θεοτόκου

Μαλεβής μνησθιτη ΚΕ + Α Ω Θ

εν μ. Μαρτίω α΄

1809 γεωργιος βαρσαμης

Μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι δύο επιγραφές ίσως αναφέρονται σε μερικές μόνο επιδιορθώσεις και όχι σε ανοικοδόμηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

– Αντωνακάτου Ν. – Μαύρος Τ., *Ελληνικά Μοναστήρια, Μονές Αρκαδίας, Πελοπόννησος*, τ. Β΄, Αθήνα 1979, σ. 283 – 286.

– Βαγενάς Θ., «Ο ηγούμενος της Μονής Μαλεβής Καλλίνικος (Τσαμούρης), ο Μαλεβίτης», *Αρκαδικά* 5, Αθήναι 1976, σ. 15-16.

– Γριτσοπούλος Τ., «Μαλεβής Μονή», *Θ.Η.Ε.*, 8, σ. 540-541.

– Γριτσόπουλος Τ. Αθ., «Στατιστικαί ειδήσεις περί Πελοποννήσου», *Πελοποννησιακά,* τ.Η΄ (1971), σ. 428.

– Ζαννέτος Φίλιος, «Ζαχαριάς Μπαρμπιτσιώτης 1759-1805», *Λακωνικά*, 1 (1932), σ. 83-172.

– Κανδηλώρος Τ., «Ο Αρματωλισμός της Πελοποννήσου 1500-1821», Αθήναι 1924, σ. 154-159.

– Κοφινιώτης, «Η εκκλησία εν Ελλάδι», Αθήναι 1897.

– Μαλεβός Π., «Η Ιστορία της Μονής της Μαλεβής» *Αρκαδικά* 2, Αθήνα 1979, σ. 19-20.

– Μάμουκα Α., «Τα Μοναστηριακά», Αθήναι 1859, σ. 156.

– Λέκκος Ευάγγελος Π., *Τα μοναστήρια του Ελληνισμού: Ιστορία – Παράδοση – Τέχνη*, τ. Β΄, Αθήνα 1998, σ.86-88.

– Μητροπολίτου Μαντινείας και Κυνουρίας Αλεξάνδρου, *Τα Μοναστήρια του Πάρνωνος, Μονή Παναγίας Μαλεβής,* Ανάτυπον από την Ιστορία της Μητροπόλεως Μαντινείας και Κυνουρίας, Αθήναι 2000, (τ. Β'), σ. 67- 80.

– Μοναχή Ανυσία, « Ιστορικόν, θαύματα και ύμνοι της Παναγίας Μαλεβής», βιβλίον τρίτον (1998), σ. 17-28.

– Ρωμαίου Κ.Α., «Κυνουρία και Κυνούριοι», *Πελοποννησιακά,* τ. Α΄, Αθήναι 1956, σ. 18-19.

– Σαραντάκης Πέτρος, *Αρκαδία, Τα Μοναστήρια & οι εκκλησίες της, Οδοιπορικό 10 αιώνων*, Αθήνα 2000, σ.167-170.

ΠΗΓΗ: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Γνωρίστε τις Ιερές Μονές της Ιεράς Μητροπόλεως